

บทที่ 8

บำเหน็จ บำนาญ

ข้าราชการที่จำต้องพ้นตำแหน่งหน้าที่การงานออกไปโดยไม่มีคามผิด เป็นหลักการบริหารงานโดยทั่ว ๆ ไปทั้งในวงราชการธุรกิจและทางราชการจะต้องจ่ายเงิน ค่าทดแทนความชอบ พนักงานผู้นั้นตามสมควร เพราะขณะทำงานได้อุทิศทั้งกำลังสมอง เพื่อผลสำเร็จของหน้าที่การงานที่ได้รับทางราชการได้ตราเป็นกฎหมายเพื่อการนี้ไว้ เรียกว่า "พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494" ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ม.4 ความหมายของคำ

"ข้าราชการ" หมายความว่า ทหารและข้าราชการพลเรือน

ทหาร หมายความว่า นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน ตลอดจน ว่าที่ยศนั้น ๆ และพลทหารประจำการ

ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ การเมือง ข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหม

เวลาราชการส่วนริบคว่นวอนบ่วเหน็จบำนญ หมายความว่า เวลาราชการ ที่ข้าราชการรับราชการมาตั้งแต่ต้นจนถึงวันสุดท้ายที่ได้รับเงินเดือนตามเกณฑ์ และวิธีการ ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

เงินเดือนเดือนสุดท้าย หมายความว่า เงินเดือนที่ได้รับจากเงินงบประมาณ ประเภทเงินเดือนเดือนสุดท้ายที่ออกจากราชการ รวมทั้งเงินเพิ่มพิเศษรายเดือน สำหรับ ค่าวิชาและหรือเงินเพิ่มการเลื่อนฐานะและหรือสำหรับประจำตำแหน่งที่ต้องผ่านอันตราย

เป็นปกติ และหรือสำหรับการสู้รบ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่ไม่รวมเงินเพิ่ม
 อย่างอื่น ๆ ส่วนราชการตำรวจ ซึ่งกรมตำรวจสั่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตำรวจ
 โดยได้รับเงินเดือนจากผู้ว่าจ้าง เงินเดือนเดือนสุดท้ายหมายความว่า เงินเดือนที่ผู้ว่าจ้าง
 จ่ายตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามอัตราเงินเดือน ในบัญชีต่อท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย
 การกำหนดอัตราเงินเดือน การกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ วิธีคัดเลือก วิธีสอบคัดเลือก
 การบรรจุ การเลื่อนเงินเดือน การแต่งตั้ง และการออกจากราชการของข้าราชการ
 ตำรวจเดือนสุดท้ายที่ออกจากราชการรวมทั้งเงินเพิ่มพิเศษรายเดือน สำหรับค่าวิชาและ
 หรือสำหรับประจำตำแหน่งที่ต้องผ่านอัตรา เป็นปกติและหรือสำหรับการสู้รบ ทั้งนี้ตามที่
 กำหนดไว้ในกฎหมายแต่ไม่รวมเงินเพิ่มอย่างอื่น

เงินเดือนเดิม หมายถึงเงินเดือน เดือนสุดท้ายที่เคยได้รับอันคัมสูงสุด
 ในครั้งใดก่อนออกราชการ รวมกับเงินเพิ่มพิเศษประจำเดือนชั่วคราว (ท) ตามเกณฑ์
 ครั้งสุดท้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

บำเหน็จ หมายความว่า เงินตอบแทนความชอบ ที่ได้รับราชการมา ซึ่งจ่าย
 ครั้งเดียว

บำนาญ หมายความว่า เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมา ซึ่งจ่าย
 เป็นรายเดือน

ผู้อุปการ หมายความว่า

1. ผู้ที่ใ้อุปการเลี้ยงดูให้การศึกษาผู้ตายมาแต่เยาว์ ฉันทิกา มารดาภิรมบุตร
2. ผู้ที่ใ้อุปการข้าราชการประจำ หรือข้าราชการบำนาญผู้มีรายได้ไม่เพียงพอ
 แก่ธิดาภพ หรือใ้อุปการข้าราชการบำนาญผู้ซึ่งป่วยทุพพลภาพ หรือวิกลจริตไม่สามารถ
 ที่จะช่วยตัวเองได้ ผู้อุปการตามข้อนี้ต้องเป็นผู้ใ้อุปการประจำเป็นส่วนใหญ่

ผู้ชู้ในอุปการ หมายความว่า ผู้ที่อยู่ในอุปการของผู้ตายตลอดมา โดยจำเป็น
 ต้องมีผู้อุปการและความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือดร้อน เพราะขาดความอุปการ

ประเภทของบำเหน็จบำนาญ

ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. 2494 ได้แบ่งแยกประเภทของบำเหน็จบำนาญข้าราชการออกเป็น 3 ประเภทดังนี้คือ

1. บำเหน็จบำนาญปกติ
2. บำเหน็จบำนาญพิเศษ
3. บำเหน็จบำนาญตกทอด

1. บำเหน็จบำนาญปกติ

ม.6 เมื่อข้าราชการผู้ใดออกจากราชการ ให้จ่ายบำเหน็จบำนาญให้ตามเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

สิทธิในบำเหน็จบำนาญเป็นสิทธิเฉพาะตัวจะโอนไม่ได้

ม.9 ข้าราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญปกติด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เหตุตกแทน
2. เหตุทุพพลภาพ
3. เหตุสูงอายุ
4. เหตุรับราชการนาน

ม. 11 บำเหน็จบำนาญเหตุตกแทนนั้น ให้แก่ข้าราชการที่ออกเพราะ

1. ยุบตำแหน่ง
2. ทางราชการมีคำสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิดร้ายแรง เช่น การขอลาออกกรณีเจ็บป่วยคุณสมบัติไม่ครบในการบรรจุ แต่งตั้งและมีความผิดหุโทษ เป็นต้น
3. ข้าราชการกรเมืองซึ่งออกตามพระราชบัญญัติในรัฐธรรมนูญ
4. ทหารซึ่งออกจากกองหนุนเบ็ดเสร็จ

การออกจากราชการของข้าราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุตกแทนนี้ จะมีได้ก็แต่ในกรณีที่ทางราชการสั่งให้ออกจากราชการเท่านั้น ไม่ใช่การลาออกด้วยตนเอง

ม. 12 บำเหน็จบำนาญเหตุทุพพลภาพ การพ้นจากหน้าที่กรณีนี้ให้แก่ข้าราชการ ซึ่งออกจากประจำการเพราะป่วยเจ็บทุพพลภาพ ซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจและ แสดงความเห็นว่าเป็นคนที่ไม่สามารถที่จะรับราชการในตำแหน่งนั้นต่อไป การออกตามความใน มาตรานี้ จะเป็นการออกโดยเจ้าตัวลาออกหรือทางราชการสั่งให้ออกก็ได้

ม. 13 บำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุ ให้แก่ข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ถ้าข้าราชการผู้ใดมีอายุครบ 50 ปีบริบูรณ์แล้วประสงค์จะลาออกจากราชการก็มีสิทธิที่จะลาออก เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุได้

ม. 14 บำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน ให้แก่ข้าราชการซึ่งมีเวลาราชการ สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบสิบปีบริบูรณ์แล้ว

ข้าราชการผู้ใดมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบปีสิบห้าปีบริบูรณ์ แล้ว มีสิทธิที่จะลาออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนานได้

ม. 15 ข้าราชการ ซึ่งมีเวลาราชการ ไม่ถึงสิบปีบริบูรณ์ มีสิทธิไต่บำเหน็จ ข้าราชการซึ่งมีเวลาราชการตั้งแต่ สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิไต่บำนาญ และผู้มี สิทธิรับบำนาญนี้จะขอรับบำเหน็จแทนก็ได้

นอกจากนั้นผู้มีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ 10 ปีบริบูรณ์แล้ว จะลาออกเพื่อรับบำเหน็จก็ได้ แต่ถ้การลาออกด้วยเหตุนี้จะเป็นเพียงไต่บำเหน็จเท่านั้น จะรับ บำนาญไม่ได้แก่ข้าราชการผู้ใดมีเวลาราชการไม่ถึง 10 ปี บริบูรณ์แล้วลาออกจะไม่มีสิทธิ ได้รับบำนาญเลย เว้นแต่จะเข้าไปในเหตุทุพพลภาพหรือเหตุสูงอายุ

สรุปการพ้นจากหน้าที่ราชการ มีกรณีที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญหลายกรณีดังกล่าว มาแล้ว ได้แก่

ก. บำเหน็จ กรณีจะขอรับบำเหน็จได้แก่

1. ผู้มีเวลาราชการไม่ถึง 10 ปีบริบูรณ์ แต่ได้พ้นจากราชการด้วยเหตุ ดังนี้คือ เหตุทดแทน, เหตุทุพพลภาพ, เหตุสูงอายุ, เหตุรับราชการนาน

2. ผู้มีเวลาราชการครบ 10 ปีบริบูรณ์แล้ว

2.1 มีเวลาราชการไม่ถึง 25 ปีบริบูรณ์

2.2 มีอายุไม่ถึง 50 ปีบริบูรณ์

2.3 ไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ และได้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จได้

3. ผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญด้วยเหตุใด ๆ ก็ตามมีสิทธิที่จะขอรับบำเหน็จแทนได้

ข. บำนาญ กรณีที่จะขอรับบำนาญได้แก่ ข้าราชการที่พ้นจากหน้าที่ ซึ่งมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตั้งแต่ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ด้วยเหตุทดแทน เหตุทุพพลภาพ เหตุสูงอายุ เหตุรับราชการนาน สวรรค์จากราชการ เพื่อขอรับบำนาญเพราะเหตุทดแทน นี้จะมีก็แต่ในกรณีที่ทางราชการสั่งให้ออกเท่านั้น ไม่ใช่ลาออกด้วยตนเอง

ม. 18 ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งได้รับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมืองมาแล้ว และมีเวลาราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมืองรวมกันไม่น้อยกว่าสี่ปีบริบูรณ์ เมื่อออกจากตำแหน่งและไม่ประสงค์จะรับบำนาญตามความในบทแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยประการอื่นก็ให้มีสิทธิรับบำนาญเดือนละสองพันบาท

แต่ถ้าข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิได้รับหรือเคยได้รับบำนาญปกติอยู่ก่อนแล้ว เมื่อข้าราชการผู้นั้นได้ใช้สิทธิตามความในวรรคก่อนแล้วสิทธิรับบำนาญที่มีอยู่แล้วนั้นเป็นอันสิ้นไป

การคำนวณเวลาราชการตามความในมาตรานี้ ไม่ให้รวมเวลาราชการที่ผู้นั้นได้รับบำเหน็จหรือบำนาญไปแล้วถ้ามีเข้าด้วย

ม. 10 สิทธิ ในการขอรับบำเหน็จบำนาญปกติตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีความสามัคคี

ม. 8 บุคคลที่ไ้กระบุไว้ดังต่อไปนี้ไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญปกติตามพระราชบัญญัตินี้

1. ผู้ถูกไล่ออกหรือปลดออกจากราชการเพราะมีความผิด
2. ข้าราชการวิสามัญหรือถูกจ้าง เว้นแต่ในกรณีที่มิช้ข้อกำหนดให้รับบำเหน็จหรือบำนาญไว้ในหนังสือสัญญาจ้างตามความต้องการของรัฐบาล
3. ผู้ซึ่งรัฐบาลกำหนดเงินอย่างอื่นไว้ให้แทนบำเหน็จหรือบำนาญแล้ว
4. ผู้ซึ่งมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญไปครบหนึ่งปีบริบูรณ์
5. ผู้ซึ่งไม่เคยรับราชการมาก่อน แต่ได้เป็นทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารเมื่อปลดเป็นทองหมูนแล้วและได้เข้ารับราชการอีก และเวลารับราชการจะติดต่อกัน

ทหารเมื่อปลดเป็นทองหมูนแล้วและได้เข้ารับราชการอีก และเวลารับราชการจะติดต่อกัน

กับเวลาบริหารราชการประจำการหรือไม่ก็ตาม ยังไม่ครบหนึ่งปีบริบูรณ์

ม. 19 ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ อายุที่ครบหกสิบปีบริบูรณ์นั้น เว้นแต่ในกรณีพิเศษ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการอย่างปึงจะต่อเวลาราชการให้รับราชการต่อไปอีกคราวละหนึ่งปีจนถึงอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ก็ได้

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ข้าราชการการเมือง

ม. 20 ให้คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการ เว้นแต่

1. ข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม ให้กระทรวงกลาโหมเป็นเจ้าหน้าที่
2. ข้าราชการฝ่ายตุลาการให้กระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่
3. ข้าราชการครู ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าหน้าที่

ม. 21 ก่อนสิ้นเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณทุกปีให้เจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุข้าราชการเป็นบัญชีรายชื่อข้าราชการผู้มีสิทธิจะได้รับบำเหน็จบำนาญ ซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณถัดไปต่อเจ้ากระทรวงของผู้นั้นและกระทรวงการคลัง

การส่งต่อเวลาราชการให้ผู้ใด ให้กระทำก่อนสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบ 60 ปีเป็นเวลาอย่างน้อยสองเดือน

ม. 22 การต่ออายุราชการหนึ่งปีครั้งแรกให้นับตั้งแต่อายุ 60 ปีบริบูรณ์ ถ้าจะต่ออีกในปีถัดไปให้ส่งต่อเวลาราชการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือนก่อนสิ้นวันครบเวลาราชการครั้งสุดท้ายถ้ามิได้ส่งต่อภายในเวลาดำหนด ให้ถือว่าพ้นจากราชการตั้งแต่วันครบการต่อราชการครั้งสุดท้ายนั้น

การนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

มี 3 กรณีคือ

1. การคำนวณเวลาราชการกรณีปกติ
2. การคำนวณเวลาราชการกรณีทวีคูณ
3. การคำนวณเวลาราชการในบางกรณี

1. การคำนวณเวลาราชการกรณีปกติ

การนับเวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญกรณีนี้หมายถึงรวมถึงเวลาที่ไม่ได้รับราชการแต่กฎหมายบัญญัติให้เป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณ เช่น เวลาระหว่างที่ทางราชการสั่งให้ไปทำการใด ๆ โดยไม่ได้รับเงินเดือนหรือระหว่างศึกษาอยู่ต่างประเทศหรือระหว่างประกาศกฎอัยการศึก เป็นต้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์การนับดังนี้

1. ม. 23 การนับเวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้นับตั้งแต่วันที่รับราชการรับเงินเดือนจากงบประมาณประเภทเงินเดือน ซึ่งมีใช้ตราข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้าง

2. ข้าราชการซึ่งทำงานหรือรับราชการก่อนอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ ให้เริ่มนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ ตั้งแต่วันที่มิใช่อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ เป็นต้นไป

3. ผู้ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการให้มีสิทธินับเวลาราชการได้ตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

4. ม. 23 ทวิ การนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญของข้าราชการที่โอนมาจากข้าราชการส่วนจังหวัด หรือราชการที่โอนมาจากพนักงานเทศบาลให้นับเวลาราชการสำหรับคำนวณตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้อยู่ในวันโอนเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญด้วย

5. ม. 24 ผู้ซึ่งกระทำหน้าที่ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดในระหว่างเวลาที่มีการรบหรือการสงคราม หรือมีการปราบปรามการจลาจลหรือในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือในระหว่างเวลาที่สั่งให้เป็นนักรบเรือดำน้ำให้นับเวลาราชการปฏิบัติกิจการตามสั่งเป็นทวีคูณ แม้ว่าในระยะเวลาดังกล่าวนั้นจะไม่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนก็ตาม

6. ครูประชาบาล สारวัดศึกษาหรือข้าราชการวิสามัญที่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ยกฐานะหรือเปลี่ยนฐานะเป็นข้าราชการที่มีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญ ดังกล่าวแล้วก็ให้นับเวลาระหว่างที่เป็นครูประชาบาล สारวัดศึกษา หรือข้าราชการวิสามัญที่ติดต่อกับวันที่ได้มีการยกฐานะ หรือการเปลี่ยนฐานะนั้นเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

ไค้ควย

7. ม. 25 เวลาป่วยหรือลา หรือท้องพักราชการ ซึ่งได้รับอนุญาตให้รับเงินเดือนเต็มนั้น สำหรับการคำนวณให้นับเหมือนเต็มเวลาราชการ

8. เวลาป่วยหรือลา หรือท้องพักราชการ ซึ่งได้รับอนุญาตให้รับเงินเดือนไม่เต็ม การคำนวณให้นับเวลาตามส่วนแห่งเงินเดือนที่ได้รับ

9. เวลาป่วยหรือลา หรือท้องพักราชการ หรือมิได้อยู่รับราชการ ซึ่งมีได้รับอนุญาตให้รับเงินเดือน ไม่นับเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ แต่มิได้หมายความว่าถึงผู้ที่มีอยู่รับราชการด้วยเหตุที่ถูกลงสันต์ทางวินัย ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทางทหารหรือตำรวจ

10. ม. 26 ในระหว่างที่ทหารกองหนุนได้รับเบี้ยหวัด ให้นับเวลาสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญ เสมอหนึ่งในสี่ของเวลาอยู่รับราชการ

11. ม. 27 ข้าราชการซึ่งทางราชการคัดเลือกหรือสอบคัดเลือกให้ไปปฏิบัติงานหรือศึกษาต่างประเทศให้นับเวลาสำหรับคำนวณในระหว่างนั้นเหมือนเต็มเวลาราชการ

12. ม. 24 ข้าราชการที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณประเภทเงินเดือนซึ่งทางราชการสั่งให้ไปทำการใด ๆ ตามหลักเกณฑ์กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ผู้นั้นยังไม่มีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญและให้นับเวลาในระหว่างนั้นเหมือนเต็มเวลาราชการ

13. ม. 29 เวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ ให้นับแต่จำนวนปีเศษของปีถ้าครึ่งปีให้นับเป็นหนึ่งปี การนับระยะเวลาดังกล่าวสำหรับเดือนหรือวันให้คำนวณตามวิธีจ่ายเงินเดือนและให้นับ 12 เดือนเป็นหนึ่งปี จำนวนวันให้นับ 30 วันเป็นหนึ่งเดือน

2. การคำนวณเวลาราชการกรณีทวีคูณ

ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 ได้กำหนดให้ข้าราชการอยู่ประจำปฏิบัติหน้าที่ในเขตที่ได้ประกาศกฎอัยการศึก ให้มีสิทธินับเวลาราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นเป็นทวีคูณได้

นับจากวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา ไค้มีมาแล้ว 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะในเขตจังหวัดพระนคร ธนบุรี
ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2494 เวลา 10.00 น. ถึงวันที่ 6 กันยายน 2494 เวลา
10.00 น. รวม 2 เดือน 6 วัน

ครั้งที่ 2 ประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน
พ.ศ. 2500 เวลา 23.00 น. ถึงวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2500 เวลา 23.00 น.
รวมเป็นเวลา 17 วัน และประกาศใช้กฎอัยการศึกอีก 26 จังหวัด เมื่อวันที่ 16
กันยายน พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2501 รวม 3 เดือน 23 วัน

ครั้งที่ 3 ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม
พ.ศ. 2501 เวลา 20.13 น. ถึงวันที่ระงับการนับเวลาราชการหวัคตามพระราช
บัญญัติระงับการนับเวลาราชการหวัค ในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึกของคณะ
ปฏิวัติลงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2508 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ
เล่ม 82 ตอนที่ 93 ลงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2508 ซึ่งให้นับเพียงวันที่ 28 ตุลาคม
พ.ศ. 2508 รวม 7 ปี 9 วัน

การนับเวลาราชการหวัคแต่ละครั้งให้หักวันลาป่วย ลากิจ และวันที่ขาด
ราชการออกเสียก่อนจึงคูณด้วย 2

วันที่ไม่อยู่ในเขตท้องที่ประกาศกฎอัยการศึก เช่น ไปราชการต่างประเทศ
จะท้องหักออกจากวันราชการหวัคของแต่ละครั้งด้วย

นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ข้าราชการผู้ใดประจำปฏิบัติหน้าที่
อยู่ในเขตที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึกให้นับเวลาราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นเป็น
หวัค

ถ้าผู้ใดมีเวลาราชการ ซึ่งอาจนับเป็นหวัคในเวลาเดียวกันได้หลายประการ
ก็ให้นับเวลาระหว่างนั้นเป็นหวัคแต่ประการเดียว

3. การคำนวณเวลาราชการในบางกรณี

1. ม. 56 ข้าราชการผู้ใดลาออกไปดำรงตำแหน่งสมาชิกผู้แทนหรือสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณีก่อนวันใช้พระราชบัญญัติว่าแห่งบ้านนาฎข้าราชการ ถ้าภายหลังก่อนเข้ารับราชการใหม่ก็ให้นับเวลาระหว่างที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนหรือสภาผู้แทนราษฎรในการคำนวณว่าแห่งบ้านนาฎตามกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้

2. ม. 57 ผู้ซึ่งไปหรือซึ่งทางราชการส่งอนุญาตให้ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อเข้ารับราชการให้มีสิทธินับเวลาในระหว่างไปศึกษาต่างประเทศเวลาราชการสำหรับคำนวณตามเกณฑ์ในกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบ้านนาฎที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้

3. ม. 58 ข้าราชการผู้ใดกลับเข้ารับราชการก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบ้านนาฎที่ใช้อยู่ในขณะรับราชการนั้นอาจให้นับเวลาราชการหลายตอนต่อกันได้ ก็ให้นับต่อกันได้

4. ผู้ใดได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับเบี้ยหวัดบ้านนาฎ โดยคำนวณจากอัตราเงินเดือนที่ได้รับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและได้รับเพิ่มอยู่ตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินเพิ่มเติมพิเศษ ประจำเดือนชั่วคราว สำหรับผู้ที่ได้รับเงินงบประมาณเบี้ยหวัด บ้านนาฎ พ.ศ. 2500 ให้ได้รับเบี้ยหวัดบ้านนาฎตามอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าแห่งบ้านนาฎข้าราชการ

ม. 30 ข้าราชการผู้ใด

1. ลาออกโดย ไม่มีสิทธิได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบ้านนาฎจากการรับราชการตอนก่อนลาออก

2. ถูกปลดออกหรือถูกไล่ออกในกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

3. ออกจากราชการโดยได้รับหรือมีสิทธิจะรับบำเหน็จหรือบ้านนาฎแล้ว

ถ้าภายหลังได้เข้ารับราชการใหม่ให้คิดเวลาราชการสำหรับคำนวณว่าแห่งบ้านนาฎเฉพาะการรับราชการครั้งใหม่เท่านั้น

ความใน ม. 30 นี้ มิให้ใช้บังคับแก่

ก. นายทหารซึ่งถูกปลดออกประจำการ เป็นนายทหารกองหนุน โดยมีได้รับ

เบียหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ หากได้เข้ารับราชการอีก

ข. นายทหารซึ่งลาออกจากประจำการเป็นนายทหารกองหนุน โดยมีได้รับ เบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ หากได้เข้ารับราชการเป็นทหารอีกและออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญในขณะที่เป็นทหาร

ค. ข้าราชการผู้มีสิทธิคืนบำเหน็จ เพื่อนับเวลาก่อนออกจากราชการต่อเนื่องกับการรับราชการในตอนหลัง ตามกฎหมายที่ใช้ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารหรือพลเรือน พุทธศักราช 2482

ง. ข้าราชการการเมืองที่ต้องออก หรือต้องพ้นจากตำแหน่งโดยผลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและยังมีได้รับบำเหน็จบำนาญสำหรับวันราชการตอนที่ต้องออกหรือพ้นจากตำแหน่ง

จ. ข้าราชการซึ่งได้รับหรือมีสิทธิในบำนาญปกติมาแล้วภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ และเลิกรับบำนาญในขณะที่รับราชการใหม่นั้น

ม. 11 การบอกเลิกบำนาญตาม ม. 30 (จ) แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ สำหรับผู้ที่เลิกกลับเข้ารับราชการใหม่ ก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ให้บอกเลิกได้ภายในระยะเวลา 120 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำในขณะที่ยังรับราชการอยู่ และในกรณีที่ได้รับบำนาญรวมกับเงินเดือนมาแล้ว ให้คืนบำนาญและเงินที่จ่ายควบกับบำนาญที่รับไปแล้ว ตั้งแต่วันที่กลับเข้ารับราชการใหม่ให้หมดเสียก่อนวันออกจากราชการ

ผู้รับบำนาญกลับเข้ารับราชการใหม่

ม. 35 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติ ม. 30 วรรค 3 (ง) และ (จ) ข้าราชการผู้ซึ่งได้รับหรือมีสิทธิในบำนาญปกติแล้วภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ ถ้าเงินเดือนที่ได้รับในขณะที่เข้ารับราชการครั้งใหม่ น้อยกว่าเงินเดือนเมื่อก่อนออกจากราชการจะขอรับบำนาญรวมกันไปด้วยก็ได้ แต่ถ้าเงินเดือนรวมกับบำนาญสูงกว่าเงินเดือนเดิม ต้องลดบำนาญลง

ในระหว่างที่รับราชการครั้งหลังจนเงินเดือนใหม่กับบำนาญไม่สูงกว่าเงินเดือนเดิม ต้องลดบำนาญลงในระหว่างที่รับราชการครั้งหลัง จนเงินเดือนใหม่กับบำนาญไม่สูงกว่าเงินเดือนเดิม ถ้าเงินเดือนใหม่เท่าหรือสูงกว่าเงินเดือนเดิมก็ให้คงบำนาญในระหว่างนั้น เมื่อออกจากราชการตอนหลังให้คิดเฉพาะเงินเดือนจริงในตอนนี้ใหม่ และเวลาในตอนนี้ใหม่บวกเข้ากับบำนาญเดิม

การขอรับบำนาญร่วมกับเงินเดือนตามวรรคก่อน ถ้าบำนาญร่วมกับเงินเดือนใหม่ยังต่ำกว่าเงินเดือนเดิม แต่หากสูงกว่าอัตราเงินเดือนสูงสุดของข้าราชการประเภทที่กดับเข้ารับราชการใหม่ก็ให้จ่ายได้รวมถ้าไม่เกินอัตราเงินเดือนสูงสุดของข้าราชการตามประเภทที่กดับเข้ารับราชการนั้น

ม. 3 ข้าราชการซึ่งออกจากราชการโดยมีสิทธิได้รับบำนาญก่อนวันพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้ากดับเข้ารับราชการใหม่ คำว่า "เงินเดือนเดิม" ให้หมายถึงเงินเดือนเดือนสุดท้ายที่เคยได้รับอันดับสูงสุดในครั้งก่อนออกจากราชการรวมเงินเพิ่มพิเศษประจำเดือนชั่วคราว (พ) ตามเกณฑ์สุดท้ายก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

วิธีคำนวณบำเหน็จบำนาญ

ม. 32 วิธีคำนวณบำเหน็จบำนาญให้กระทำดังนี้

1. บำเหน็จ ให้ตั้งเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

2. บำนาญ ให้ตั้งเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

ก. ทหารตำรวจให้แบ่งเป็นห้าสิบส่วนคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

ข. ข้าราชการพลเรือนที่รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณ

ประเภทเงินเดือนและไม่เคยออกจากราชการตลอดเวลานับไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

ให้แบ่งเป็นห้าสิบส่วนคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

ก. ข้าราชการพลเรือนนอกจาก (ก) และ (ข) ให้แบ่งเป็นห้าสิบห้าส่วนคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

บำนาญบ้านอายุพิเศษ

ม. 37 เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ข้าราชการผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหน้อยยาก เสี่ยงอันตรายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายถึงชีวิตหรือพิการ ผู้มีสิทธิรับบำนาญพิเศษได้แก่

1. ข้าราชการผู้ที่ได้รับอันตรายจนพิการ เสียแขน เสียขา ทุหนวกทั้งสองข้าง ตามอก ฯลฯ

2. ได้รับการเจ็บป่วยซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจแล้ว และแสดงถึงว่าทุพพลภาพไม่สามารถปฏิบัติราชการต่อไปได้ ทั้งนี้เพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่

3. ถูกประทุษร้าย เพราะเหตุกระทำการตามหน้าที่

4. ตายเพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่

เว้นแต่การได้รับอันตราย ได้รับการเจ็บป่วย หรือถูกประทุษร้ายเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือจากความผิดของตนเอง

5. ม. 38 ข้าราชการผู้ใดได้รับบำนาญหรือบำนาญไปแล้วหรือพลทหารกองประจำการ หรือบุคคลที่ทำหน้าที่ทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ผู้ใดซึ่งได้ออกจากราชการหรือพ้นหน้าที่ทหารไปแล้ว ถ้าภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันออกจากราชการหรือพ้นจากหน้าที่ทหาร ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า ผู้นั้นเกิดป่วยเจ็บถึงทุพพลภาพอันเป็นผลเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการระหว่างที่ผู้นั้นรับราชการ หรือทำหน้าที่ทหารอยู่ที่ให้จ่ายบำนาญตาม ม. 37 และถ้าถึงตายให้จ่ายบำนาญตาม ม. 41 ทั้งนี้ให้จ่ายให้นับแต่วันขอและในกรณีที่ได้รับบำนาญไปแล้วก็ให้จ่ายเฉพาะบำนาญพิเศษแต่อย่างเดียว

6. ความเจ็บป่วยหรือความพิการหรือถูกประทุษร้ายดังกล่าวข้างต้นต้องเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่หรือเพราะเหตุกระทำตามหน้าที่

7. สูญหายและมีเหตุสันนิษฐานได้ว่าถึงแก่ความตายได้ด้วย

การคำนวณบำนาญพิเศษ

ม. 39 ให้เจ้ากระทรวงเป็นผู้กำหนดตามสมควรแก่เหตุการณ์ประกอบกับความพิการและสุขภาพของผู้นั้น ตามอัตราดังต่อไปนี้

ก. กรณีได้รับอันตราย ถึงสุขภาพตาม ม. 37 ให้มีสิทธิได้รับบำนาญบำนาญหรือบำนาญพิเศษได้ แม้จะยังไม่มียศหรือชั้นยศพลกิต ก็ให้ได้รับบำนาญพลกิตรวมกับบำนาญพิเศษด้วยดังนี้

1. ในยามปกติ มีอัตราตั้งแต่สิบห้าส่วนจนถึงยี่สิบส่วนในห้าสิบส่วนแห่งเงินเดือนเดือนสุดท้าย
2. ผู้มีหน้าที่ต้องไปราชการหรือปฏิบัติราชการ โดยอากาศยานในอากาศ หรือต้องไปราชการหรือปฏิบัติราชการโดยเรือค้ำน้ำ หรือมีหน้าที่ต้องทำการค้ำน้ำ หรือมีหน้าที่ทำการกวาดหุ้มระเบิด หรือมีหน้าที่ซุก ทำลาย ทำหรือประกอบวัตถุระเบิด หรือมีหน้าที่เกี่ยวกับไอพิน ถ้าได้รับอันตรายด้วยหน้าที่ที่กระทำให้มีอัตราเป็นจำนวนถึงเงินเดือนเดือนสุดท้าย
3. เวลาทำหน้าที่ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดในระหว่างเวลาที่มีการรบหรือการสงคราม หรือมีการปราบปรามการจลาจล หรือในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ถ้าได้รับอันตรายด้วยหน้าที่ที่กระทำให้มีอัตราตั้งแต่สามสิบในห้าสิบส่วนจนถึงสามสิบห้า ในห้าสิบส่วนของเงินเดือนเดือนสุดท้ายในกรณีที่ไม่มียศหรือชั้นยศพลกิต ให้มีอัตราเงินเดือนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดเป็นเงินเดือนเดือนสุดท้าย

ข. กรณีตาย ถ้าข้าราชการผู้สุขภาพเพราะเหตุปฏิบัติราชการถึงแก่ความตายทายาทจะได้รับบำนาญพิเศษดังนี้

1. ในยามปกติมีอัตราเป็นจำนวนถึงหนึ่งของเงินเดือนเดือนสุดท้ายของผู้ตาย
2. ผู้มีหน้าที่ต้องไปราชการ หรือปฏิบัติราชการ โดยอากาศยาน หรือมีหน้าที่ต้องทำการโคตรัม หรือต้องไปราชการหรือปฏิบัติราชการโดยเรือค้ำน้ำ หรือมีหน้าที่ต้องทำการค้ำน้ำ หรือมีหน้าที่ทำการกวาดหุ้มระเบิด หรือมีหน้าที่ซุก ทำ หรือประกอบวัตถุระเบิด

หรือมีหน้าที่เกี่ยวกับอาชีพ หรือเวลาทำหน้าที่ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดในระหว่างสงคราม การรบหรือการสงคราม หรือมีการปราบจลาจล หรือในระหว่างที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ถ้าได้รับอันตรายด้วยหน้าที่ที่กระทำนั้น ให้มีอัตราเป็นจำนวนสี่สิบส่วนในห้าสิบส่วนของเงินเดือนเดือนสุดท้ายของผู้ตาย

3. ม. 44 แบ่งจ่ายให้ทายาทตามเกณฑ์ต่อไปนี้

3.1 ให้บุตรได้รับสองส่วน แต่ถ้าผู้ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไป ให้ได้รับสามส่วน

3.2 สามีหรือภริยาได้รับหนึ่งส่วน

3.3 บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

ถ้าผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำนาญบำนาญพิเศษดังกล่าวทั้งหมด ก็ให้บุคคลผู้ซึ่งเจ้ากระทรวงพิจารณาเห็นว่ามีความหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้อุปการะผู้ตายอยู่ หรือผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย เป็นผู้ได้รับบำนาญพิเศษตามส่วนที่เจ้ากระทรวงได้กำหนดให้

ถ้าบุคคลผู้ที่ได้รับบำนาญพิเศษอยู่ตามที่กล่าวนี้ตายลง หรือหมดสิทธิไป ก็ให้ส่วนที่ผู้นั้นได้รับอยู่เป็นอันยุติลง

เงื่อนไขในการจ่ายบำนาญพิเศษให้แก่ทายาท

ม. 45 บำนาญพิเศษให้แก่ทายาทโดยกำหนดเวลาและเงื่อนไขดังนี้

1. บุตรให้มีสิทธิได้รับจนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่ออายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์นั้น กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรือชั้นอุดมศึกษา หรือชั้นการศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่า ก็ให้ได้รับต่อไปตลอดเวลาที่ยังทำการศึกษาอยู่ในสถานศึกษา แต่ไม่เกินอายุครบยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

2. สามีหรือภริยาให้ได้รับตลอดชีวิต เว้นแต่ทำการสมรสใหม่

3. บิดามารดา ให้ได้รับตลอดชีวิต

4. บุคคลอื่นนอกจากที่กล่าวไว้ใน (1) (2) และ (3) ถ้าอายุยังไม่ถึง

ยี่สิบปีบริบูรณ์ให้อนุโลมรับอย่างบุตรแล้วแต่กรณี ถ้าไม่เข้าลักษณะดังกล่าวแล้วให้รับอยู่เพียงสิบปี

ถ้าผู้มีสิทธิได้รับบำนาญพิเศษถึงทุพพลภาพอยู่ก่อนแล้วหรือในระหว่างที่มีสิทธิได้รับบำนาญพิเศษ ก็ให้ผู้นั้นได้รับบำนาญพิเศษตลอดเวลาดูพพลภาพอยู่

ม. 46 บำนาญพิเศษรายปี มีจำนวนยกรวมไม่ถึงเดือนละสามร้อยบาท จะยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงเป็นรับบำนาญพิเศษพิเศษเป็นจำนวนหกเดือนก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามพันบาท

บำนาญบำนาญตกทอด

การรับบำนาญบำนาญตกทอด เริ่มข้าราชการหรือผู้รับบำนาญทายสหายที่ไม่มีสิทธิได้รับบำนาญตกทอดหรือบำนาญตกทอด เพิ่งจะได้รับตกทอดเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2494 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 ได้ยกเลิกบำนาญตกทอดเปลี่ยนแปลงเป็นบำนาญตกทอดแทน ต่อมาได้ยกเลิกบำนาญตกทอดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2520 และ ม. 48 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิในการรับบำนาญตกทอดไว้ดังนี้

ก. ข้าราชการประจำตาย และความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากความชั่วอย่างร้ายแรงของตนเอง หรือถ้าข้าราชการบำนาญทายสหายที่มียุติไว้ใน ม. 44 ของข้าราชการผู้ตาย มีสิทธิได้รับบำนาญตกทอด

ข. ในกรณีขอบำนาญตกทอด ถ้าหากมีทายาทโดยชอบเกิดขึ้นภายหลังอีกโดยมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญตกทอดและร้องขอขึ้นมา จะต้องให้ทายาทที่ได้รับบำนาญตกทอดไปแล้วนั้นขอใช้เงินตามจำนวนที่ได้รับไปเกินสิทธิคืนให้แก่ทางราชการ จะได้จ่ายเงินให้แก่ทายาทใหม่ตามสิทธิที่พึงจะได้รับต่อไป ในกรณีนี้จำเป็นต้องให้ทายาทที่จะขอรับบำนาญตกทอดทุกคนนำหนังสือรับรองค่าใช้จ่ายคืนให้แก่ทางราชการตามแบบกำหนด

วิธีคำนวณบำนาญตกทอด

ม. 48 ข้าราชการผู้ใดตายในระหว่างรับราชการอยู่ หรือทหารกองหนุน มีเบี้ยหวัดตาย ถ้าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของตนเองก็ให้จ่ายเงินบำนาญตกทอดเป็นจำนวนตามเกณฑ์คำนวณใน ม. 32 (1) ให้แก่บุคคลซึ่งมีสัญชาติไว้ใน ม. 44 และให้จ่ายตามส่วนที่กำหนดในมาตรานั้น แก่บุคคลซึ่งมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ในวันที่ข้าราชการผู้นั้นตายไม่มีสิทธิได้รับบำนาญตกทอด เว้นแต่กำลังศึกษาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา หรือชั้นอุดมศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่า และยังมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์หรือเว้นแต่เป็นบุคคลที่พิการทุพพลภาพ การคำนวณโดยทั้งเงินเดือน เดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีแห่งเวลาราชการ

ม. 50 บำนาญตกทอดรายใดไม่ถึงสามพันบาทก็ให้จ่ายเป็นเงินบำนาญตกทอดสามพันบาท

บ้านอายุตกทอด

ทายาทผู้มีสิทธิได้รับบ้านอายุตกทอด

1. บุตรให้ได้รับสองส่วน แต่ถ้าผู้ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไปให้ได้รับเป็นสามส่วน
2. สามีหรือภรรยาให้ได้รับเป็นหนึ่งส่วน
3. บิดามารดาหรือบิดามารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน
4. ถ้าผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำนาญบ้านอายุตกทอดดังกล่าวมาทั้งหมด ก็ให้บุคคลที่เจ้ากระทรวงพิจารณาเห็นว่ามีความสมควรได้ว่าเป็นผู้อุปการะผู้ตายอยู่ หรือเป็นผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย เป็นผู้รับบ้านอายุตกทอดตามส่วนที่เจ้ากระทรวงจะกำหนดให้

อนึ่ง บุตรที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้วในวันข้าราชการผู้นั้นตาย ไม่มีสิทธิได้รับเงินบ้านอายุตกทอด เว้นแต่กำลังศึกษาอยู่ชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรืออุดมศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่า และยังมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ หรือเว้นแต่ทายาทผู้นั้นเป็นบุคคลพิการหรือทุพพลภาพ

เงื่อนไขการจ่ายบำนาญตกทอดให้แก่ทายาท

ม. 49 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2502 ได้กำหนดเงื่อนไขในการจ่ายบำเหน็จบำนาญให้แก่ทายาทไว้ดังนี้

1. ถ้าข้าราชการประจำการตาย ทายาทจะได้รับบำนาญตกทอดเป็นจำนวนเท่ากับเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ
2. ข้าราชการบำนาญตาย ทายาทจะได้รับบำเหน็จตกทอดเป็นจำนวนเท่ากับสามสิบเท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับ
3. การเสียชีวิตรับบำเหน็จบำนาญ

ก. กรณีข้าราชการบำนาญกระทำความผิด

1. ม. 52 ข้าราชการผู้ใดได้รับบำนาญปกติหรือบำนาญตกทอดตั้งแต่วันที่มิใช่ค่าพิพากษาถึงที่สุด ดังนี้

1.1 กระทำความผิดถึงต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลเว้นแต่ความผิดฐานละสุหรือนอกหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

1.2 เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต เพราะเหตุทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย

2. ม. 53 ข้าราชการผู้ใดมีกรณีหรือต้องหาว่า กระทำผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงถึงแก่ความตายก่อนได้รับการวินิจฉัยเรื่องที่ทำผิดนั้น ถ้าเจ้าสังกัดพิจารณา วินิจฉัยว่า ถ้าผู้นั้นไม่ถึงแก่ความตายเสียก่อน จะต้องได้รับโทษถึงไล่ออกหรือปลดออก ทายาทไม่มีสิทธิได้รับบำนาญตกทอด

3. ม. 54 ข้าราชการผู้ใดได้รับบำนาญปกติ หรือมีสิทธิได้รับบำนาญปกติ หรือได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ กระทำความผิดอาญาซึ่งมิใช่ความผิดฐาน ละสุหรือนอกหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือถูกฟ้องเป็นคนล้มละลายโดยทุจริต ถ้าถึงแก่ความตายก่อนคดีถึงที่สุด ถ้ากระทรวงเจ้าสังกัดวินิจฉัยได้ว่ากระทำความผิด ซึ่งกฎหมาย

กำหนดโทษจำคุกอย่างสูงไว้เกินกว่า 1 ปี หายาทไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญตกทอด

ข. กรณีหายาทกระทำความผิด ในกรณีที่หายาทเป็นผู้รับบำนาญตาม ม. 55 ได้กำหนดให้หายาทคงต่อไปนี้ไม่มีสิทธิได้รับบำนาญพิเศษ

1. หายาทผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำให้เจ้าบ้านอายุหรือผู้ที่จะต้องให้เกิดสิทธิรับบำนาญแก่ตนถึงแก่ความตาย โดยมีชอ McKay กฎหมาย

2. หายาทผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำให้หายาทด้วยกันตาย โดยมีชอ McKay กฎหมาย

3. หายาทผู้ที่ไต่ฟ้องเจ้าบ้านอายุหรือผู้ที่จะต้องให้เกิดสิทธิรับบำนาญแก่ตน หว่าทำความผิดโทษประหารชีวิต และตนเองดัดแปลงต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

ระเบียบการขอรับบำเหน็จบำนาญ

กระทรวงการคลังได้กำหนดระเบียบการขอรับเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และเงินทดแทนข้าราชการวิสามัญ พ.ศ. 2505 ไว้ดังนี้

1. กรณีออกจากราชการปกติได้แก่

1.1 เมื่อทางราชการส่งอนุญาตให้ข้าราชการผู้ใดออกจากราชการ โดยมีสิทธิได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญแล้ว ผู้มีอำนาจออกคำสั่งจะแจ้งให้ทราบโดยช้เงินว่าออกจากราชการโดยมีสิทธิได้รับเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญเพราะเหตุใดตั้งแต่เมื่อใด แล้วแนบคำสั่งคู่มือหรือสำเนาไปกับแบบที่ขอรับด้วย

1.2 ข้าราชการผู้ออกจากราชการจะต้องกรอกรายงานในแบบ บก 5001 ตอนที่ 2 แจ้งการรับทราบคำสั่งพร้อมทั้งเวลาราชการสำหรับคำนวณ ตลอดจนงานปัดกระทรวง หรือเจ้าสังกัด

1.3 แบบ บก 4001 ตอนที่ 1 ใช้สำหรับอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการ

ที่เทียบเท่าลงนามแทนปลัดกระทรวงแล้วส่งเรื่องทั้งหมดไปยังกระทรวงการคลัง

1.4 จะต้องส่งเอกสารเหล่านี้คือ สมุดประวัติรายการรับรองเวลา
ทวีคูณ ถ้าออกเพราะเหตุสุขภาพ ต้องส่งแบบแสดงความเห็นของแพทย์ตามแบบกระทรวง
การคลังกำหนด

1.5 ถ้าก่อนเข้าหรือเข้ารับราชการแล้ว มีเวลาราชการตอนเป็นทหาร
หรือตำรวจ หรือเวลาราชการพลเรือนบางตอนที่กระทรวงการคลังตรวจสอบไม่ได้ ให้ส่ง
หลักฐานการรับรองเวลาราชการตอนนั้นไปพร้อมด้วย

1.6 รายใดเป็นกรณีพิเศษที่จะต้องมีหลักฐานประกอบการพิจารณาอีก
เช่น โอน ย้าย การลาออก หรือการรับรองเวลาราชการตอนเบิกจ่ายเป็นก้อน หรือ
ระหว่างออกจากราชการ ก่อนเข้ารับราชการใหม่ ท่างานที่ใดบ้าง ให้ปฏิบัติตามระเบียบ

1.7 กรณีดังต่อไปนี้ให้จัดทำเรื่องแบบ ส. ขอรับเบี้ยหวัดบำนาญ
เพื่อประกอบการตรวจสอบ

ก. ผู้เข้ารับราชการก่อน พ.ศ. 2483 แต่กระทรวงเจ้าสังกัด
มิได้ส่งบัตรเงินเดือน (บัตรสีเหลือง) ไปให้กรมบัญชีกลาง และไม่สามารถส่งสมุดประวัติ
ไปพร้อมได้

ข. ผู้เข้ารับราชการตั้งแต่ พ.ศ. 2483 ขึ้นไป แต่ไม่สามารถ
ส่งสมุดไปพร้อมกับแบบขอรับเบี้ยหวัดบำนาญได้

2. กรณีออกจากราชการโดยมิสิทธิรับบำนาญได้

การออกในกรณีนี้ให้ส่งเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาดังนี้

2.1 เอกสารหลักฐานตามข้อ 1.4, 1.5

2.2 หลักฐานการสอบสวนถึงเหตุป่วยเจ็บ ทุพพลภาพ

2.3 หลักฐานที่กระทรวงเจ้าสังกัด กำหนดอัตราส่วนบำนาญพิเศษ

3. กรณีข้าราชการประจำตาย

ให้ปฏิบัติดังนี้ถึงการตาย กรณีที่จะได้รับบำนาญพิเศษ

3.1 ยื่นขอมำนาญตกทอดหรือบำเหน็จตกทอด หรือบำนาญพิเศษ
ตามแบบ บก. 4001

3.2 ส่งเอกสารหลักฐานตามข้อ 1.4, 1.5

4. กรณีข้าราชการบำนาญตาย ให้ยื่นขอรับบำนาญตกทอดบำเหน็จตกทอด
ตามแบบ บท. 4002

กรณีข้าราชการวิสามัญตายลง การขอรับเงินทดแทนให้ปฏิบัติดังนี้

4.1 ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้าราชการสามัญออกจากราชการโดยอนุโลม

4.2 กรณีตายโดยไม่มีความผิดให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ก. แต่ให้
เจ้าสังกัดรับเงินไปจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิสมควรจะได้รับตามกฎหมายว่าด้วยครอบครัว

วิธีเบิกจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญ

การเบิกจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญ พิจารณาตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการ
เบิกจ่ายเงินเดือนเงินปี บำเหน็จบำนาญในลักษณะเดียวกัน วิธีเบิกจ่ายบำเหน็จบำนาญ
ดังนี้

1. การส่งจ่ายบำนาญ กรณีผู้เคยรับอยู่แล้วกลับเข้ารับราชการใหม่ การออก
คราวหลังให้มีสิทธิได้รับบำนาญในตอนหลังด้วย

2. บำนาญปกติ หรือพิเศษ เพราะเหตุทุพพลภาพจะจ่ายได้นับตั้งแต่วันที่ขาดจาก
เงินเดือนเป็นต้นไป

3. บำนาญตกทอด หรือพิเศษ ซึ่งได้แก่ทายาทผู้อุปการ หรือผู้อยู่ในความอุปการ
จะจ่ายได้นับตั้งแต่วันที่ขาดจากวันผู้ซึ่ง ก่อให้เกิดสิทธิรับบำนาญถึงแก่ความตาย

4. ถ้าผู้ได้รับหรือมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญถึงแก่ความตาย ให้จ่ายบำนาญ
ให้จนถึงวันที่ถึงแก่ความตาย นอกจากนี้ให้จ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษจำนวนหนึ่งเท่ากับบำนาญรายเดือน
แต่ในกรณีผู้รับบำนาญตกทอดหรือพิเศษ ในฐานะเป็นทายาทผู้อุปการะหรือผู้อยู่ในความอุปการะ
ถึงแก่ความตายไม่มีการจ่ายเงินช่วยเหลือ

5. การจ่ายบำนาญให้เริ่มในวันกระทรวงการคลังกำหนด แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันสุดท้ายของเดือนนั้น

6. การโอนเบี้ยหวัด

ถ้าผู้รับจะขอโอนไปจ่ายที่อื่นให้ปฏิบัติดังนี้

ก. กรณีโอนจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคให้ผู้รับยื่นหนังสือที่อยู่เบิกตามแบบ รวม 6 ฉบับ ส่งให้กรมบัญชีกลางเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ส่งโอนไปจังหวัดที่รับโอน
2. แจ้งการโอนพร้อมทั้งส่งเบี้ยหวัด, บำนาญ ไปให้คลังจังหวัด

หรืออำเภอ

3. แจ้งการโอนไปยังผู้อำนวยการคลังเขตที่รับโอนอีก 2 ฉบับ เพื่อส่งให้กรมการตรวจเงินแผ่นดินเขตนั้นอีก 1 ฉบับ

4. แจ้งการโอนไปให้สำนักงานที่เบิกทราบ

5. เก็บไว้เป็นหลักฐานที่กรมบัญชีกลาง 1 ฉบับ

ข. กรณีโอนจากส่วนภูมิภาคไปยังส่วนกลาง ให้ผู้เบิกจังหวัดนั้นทำหนังสือโอนโดยกรอกข้อความตามแบบรวม 5 ฉบับส่งให้คลังจังหวัดหรืออำเภอลงนามรับรองแล้วเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไปนี้

1. ส่งโอนไปยังสำนักงานที่เบิกในส่วนกลางที่รับโอนนั้น

2. แจ้งการโอนพร้อมทั้งส่งบัตรเบี้ยหวัด หรือบำนาญ ไปให้กรมบัญชี

กลาง

3. แจ้งการโอนไปยังผู้อำนวยการคลังเขตหรือคลังเขตที่สังกัดอีก 2 ฉบับ เพื่อส่งให้กรมการตรวจเงินแผ่นดินประจำสำนักงานเขตนั้น 1 ฉบับ

4. เก็บไว้เป็นหลักฐานที่จังหวัด 1 ฉบับ

ค. การโอนจากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง ให้ผู้เบิกในจังหวัดนั้นทำหนังสือโอน โดยกรอกตามแบบรวม 7 ฉบับ หรือ 9 ฉบับ แล้วส่งไปให้คลังจังหวัดหรือคลังเขตรับรอง

แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ส่งโอนไปยังจังหวัดที่รับโอน
  2. แจ้งการโอนพร้อมกับส่งเบาะแสหรือบ้านเลขที่ให้คดียังจังหวัด หรือ คดียังอำเภอที่รับโอนนั้น
  3. แจ้งการโอนให้กรมบัญชีกลางทราบ
  4. แจ้งการโอนไปให้สำนักงานเบ็ดเตล็ดหรือบ้านเลขที่ในส่วนกลาง
  5. แจ้งการโอนไปให้ผู้ช่วยการคลังเขตหรือคลังเขตที่สังกัดเพิ่มอีก 2 ฉบับ เพื่อส่งให้กรมการตรวจเงินแผ่นดินประจำสำนักงานเขตนั้น 1 ฉบับ
- ถ้าโอนไปรับทางเขตจังหวัด ก็ให้แจ้งการโอนไปให้ผู้ช่วยการคลังเขตที่รับโอนทราบอีก 1 ฉบับ เพื่อส่งให้กรมการตรวจเงินแผ่นดินประจำสำนักงานเขตนั้น 1 ฉบับ
6. เก็บไว้เป็นหลักฐานที่จังหวัด 1 ฉบับ บ้านเลขที่รายโคที่ได้รับโอนไปจ่ายทางอื่นแล้วให้ส่งจ่ายบ้านเลขที่ทางเดิม
-